

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 388/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	Grzegorz Polak

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2022 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa H. O. (1)

przeciwko Gminie K.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 10 grudnia 2020 r. sygn. akt I C 39/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I. nakazuje stronie pozwanej złożenia pisemnego oświadczenia (przeprosin) o treści: „Gmina K. przeprasza

p. H. O. (1) za bezprawne wykorzystanie jej wizerunku

i naruszenie dóbr osobistych w postaci dobrego imienia i prawa do prywatności w publikacji pt. (...)” autorstwa A. S. (1), której współwydawcą był także Urząd Gminy i Miasta K.” i zobowiązuje stronę pozwaną do doręczenia

w terminie 14 dni egzemplarza tych przeprosin powódce na jej adres zamieszkania;

II. zobowiązuje stronę pozwaną do opublikowania w terminie 14 dni tekstu przeprosin na stronie internetowej (...):(...)

i utrzymania tamże tego tekstu przez okres 30 dni;

III. zobowiązuje stronę pozwaną do przesłania w terminie 30 dni odpisu wyroku Bibliotece (...) w K. oraz bibliotece (...)

w K.;

IV. upoważnia H. O. (1) do wykonania wyżej określonych czynności, w zakresie zastępowalnym, na koszt strony pozwanej,

w przypadku ich niewykonania we wskazanych terminach;

V. oddala powództwo w pozostałej części;

VI. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem kosztów procesu;

VII. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie od strony pozwanej kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem kosztów sądowych.”;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie od strony pozwanej kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem kosztów sądowych.

SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 388/21

UZASADNIENIE

Powódka H. O. (1), w sprecyzowanym żądaniu pozwu wniosła o nakazanie stronie pozwanej Gminie K. zaniechania naruszania jej dóbr osobistych, poprzez zaniechanie w terminie 14 dni rozpowszechniania publikacji „(...)” a to w związku z bezprawnym zamieszczeniem zdjęć fotograficznych przedstawiających jej osobę (ochrona wizerunku) oraz opisu identyfikującego jej osobę (prawo do ochrony nazwiska, dobrego imienia i godności) w publikacji, pt. „(...)”, w bezpośrednim sąsiedztwie kłamliwych stwierdzeń oraz słów powszechnie uznanych za skrajnie poniżające ((...), pomniki (...), (...) oddział). Powódka domagała się także nakazania stronie pozwanej bezzwłocznego usunięcia z przestrzeni publicznej wszystkich egzemplarzy publikacji „(...)”, ewentualnie przekazanie jej wszystkich egzemplarzy publikacji oraz analogiczne monitorowanie obecności publikacji w przestrzeni publicznej w przyszłości oraz nakazania stronie pozwanej przekazania powódce (jej zastępnym lub pełnomocnikowi) wszystkich ujawnionych egzemplarzy (lub odpowiednio protokołów zniszczenia z załącznikami) w terminie 60 dni od uprawomocnienia się wyroku. W przypadku zwłoki pozwanej Gminy powyżej 14 dni w zakresie usunięcia egzemplarzy lub przekazania powódce egzemplarzy albo protokołów zniszczenia, upoważnienia powódki, jej zastępnym i pełnomocnika do wykonania koniecznych czynności na koszt pozwanego, a także nakazania pokrycia wszelkich kosztów związanych z tymi czynnościami (w tym wypłaty zaliczki) do 7 dni od dostarczenia protokołu z wykazem kosztów. Powódka domagała się po modyfikacji (k154) nakazania stronie pozwanej złożenia pisemnego oświadczenia (przeprosiny) na papierze firmowym o treści: „Przepraszamy p. H. O. (1) za bezprawne wykorzystanie jej wizerunku i naruszenie dóbr osobistych w postaci dobrego imienia w publikacji pt. „(...)” A. S., której wydawcą był Urząd Gminy i Miasta K.”. Powódka wniosła o zobowiązanie strony pozwanej do doręczenia w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku egzemplarza przeprosiny na adres miejsca zamieszkania powódki, umieszczenia przeprosiny na stronach internetowych w miejscach publikujących informacje o przedmiotowej publikacji oraz na głównej stronie internetowej pozwanego przez okres równy czasowi naruszenia jej praw do ochrony wizerunku, jednorazowo w gazecie o zasięgu lokalnym, nakazanie pozwanemu przesłania wszystkim bibliotekom (zgodnie z wykazem załączonym przez powódkę) kopii zapadłego w sprawie wyroku. Treść oświadczenia kierowanego do powódki miała być zmodyfikowana. Powódka żądała bowiem także złożenia oświadczenia o treści „Gmina K. przeprasza Panią H. O. (1) za bezprawne wykorzystanie wizerunku i naruszenie dóbr osobistych w postaci dobrego imienia w publikacji pt. „(...)”, którą na zlecenie Gminy przygotował A. S. (1), a cały nakład w 1992r. jako wydawca firmował Urząd Miasta K. . W związku z powyższym Gmina K. ostrzega wszystkich czytelników i korzystających z zawartości w/w książki przed jej poważnymi wadami prawnymi oraz rekomenduje pilne i całkowite jej wycofanie z przestrzeni publicznej” (k163/2). Dodatkowo powódka żądała

także upoważnienia do zastępczego wykonania na koszt pozwanego wyżej wymienionych czynności w przypadku ich niewykonania przez pozwanego w ww. terminach.

F. O. działający jako pełnomocnik powódki wskazał, że domaga się opublikowania treści przeprosin o odmiennej treści niż sformułowana przez pełnomocnika profesjonalnego powódki oraz złożenia oświadczenia, które miało być przesłane do powódki w 30 egzemplarzach. Na rozprawie dnia 9 grudnia 2020 r. profesjonalny pełnomocnik powódki podtrzymał żądanie pozwu, a pełnomocnik nieprofesjonalny oświadczył, że istotne pozostaje skierowanie oświadczenia do wskazanych wcześniej bibliotek.

W uzasadnieniu podniesiono, że bezprawność działania strony pozwanej polegała na wykorzystaniu wizerunku powódki bez jej zgody, a także zawarciu w opisach zdjęć fałszywych informacji na temat powódki, które ją obrażają. Powódka podniosła także, że jej dobra osobiste zostały naruszone także poprzez opis zdjęcia, gdzie mowa jest o (...) (k137/20). Do naruszenia dóbr osobistych doszło w momencie publikacji książki.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powódki kosztami postępowania. Pozwana wskazała, że próbowała podjąć mediację z powódką. Strona pozwana przyznała, że w 1992 roku wydanie publikacji „(...)” nastąpiło nakładem Urzędu Miasta i Gminy (jako Wydanie I i ostatnie). Dalej pozwana wskazała, że powódka błędnie twierdzi, że publikacja jest powszechnie udostępniana. Książka ta od wydania była dostępna w Bibliotece (...) w K. w trzech egzemplarzach (wypożyczano ją tylko pięć razy) i Bibliotece (...) w K. w jednym egzemplarzu (wypożyczono ją sześć razy). Tym samym żądania pozwu są przesadzone. Pozwana nie rozpowszechnia publikacji „(...)” ani za pośrednictwem Internetu, ani w żaden inny sposób. Nie podejmowała w tym zakresie żadnych czynności faktycznych czy prawnych. Dodatkowo Burmistrz, reprezentujący pozwaną Gminę, polecił, aby na czas trwania procesu, podległe Gminie jednostki nie udostępniały osobom trzecim publikacji i wstrzymany został jej obieg publiczny. Co do zarzutu związanego z umieszczeniem zdjęć, strona pozwana podkreśliła, że nie zlecała ani sama nie zamieszczała jakichkolwiek zdjęć w przedmiotowej publikacji. Możliwe, że dokonał tego sam autor publikacji. Pozwana wskazała, że co do zasady na publikację wizerunku konieczne jest uzyskanie zgody na publikację osoby przedstawianej, jednakże przy publikacjach wizerunku zastosowanie ma jej zdaniem art. 81 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Nie ma żadnych dowodów, że doszło do wypożyczenia książek natomiast upublicznienie informacji o wyroku może tylko wzmocnić zainteresowanie publikacją.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2020r. sygn. akt I C 39/20 Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo (pkt I), nie obciążył powódki kosztami procesu (pkt II) i przyznał od Skarbu Państwa Sadu Okręgowego w Krakowie na rzecz adw. K. S. kwotę 664,20 zł w tym VAT za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu (pkt III).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny: .

F. O. (...) był w czasie wojny członkiem (...). Po wojnie został umieszczony w więzieniu, które opuścił w 1956 roku i w późniejszych latach uzyskał status kombatanta. Prowadził aktywną działalność społeczną, często pojawiał się w mediach, brał udział w uroczystościach, np. odsłonięcia tablic pamiątkowych. Jednym z takich działań było powstanie tablicy i obelisku, które to zostały odsłonięte dnia 4 września 1983 r. podczas uroczystości, w której brała udział około setka osób. H. O. (1) także jest kombatantką, ale nie udzielała się publicznie i nie miała żadnego kontaktu w czasie wojny z (...). W 1992 roku nakładem Urzędu Miasta i Gminy oraz autora – A. S. (1) została wydana książka pt. „(...)”. Na stronach (...) zostały umieszczone dwa zdjęcia, na których został utrwalony wizerunek H. O. (1). Zdjęcie na str. (...) zostało opatrzone następującym komentarzem: „(...) z tablicą pamiątkową, stwierdzającą internowanie w niej oddziału (...). Poniżej tablicy stoi mjr A. P. (1) (...), obok niego, w mundurze wojskowym F. O. z (...), drugi od lewej mgr inż. R. Z. (...). Zdjęcie z 4 września 1983 r.” Zdjęcie to jest czarno-białe i przedstawia grupę ponad 20 osób. Natomiast fotografia na stronie (...) została opisana jako „(...) F. O. w dolinie G., w dniu odsłonięcia go przez ministra administracji publicznej, gen. W. O., ongiś członka (...) oddziału. Drugi od prawej A. P. z żoną, drugi od lewej F. O. z żoną. Zdjęcie z dnia 4 września 1983 r.” Zdjęcie to przedstawia grupę 10 osób stojących obok pomnika. W tle widać kilka flag. Obie fotografie zostały wykonane przez F. O. (...), zostały rozdane szeregu osobom jak również w okresie późniejszym przekazane do (...). H. O. (1) nie wyrażała zgody na opublikowanie tych zdjęć.

Po ukazaniu się przedmiotowej książki, F. O. (mąż powódki) wystąpił z powództwem o ochronę dóbr osobistych. Wyrokiem z dnia 28 grudnia 1994r. Sąd Wojewódzki w B. uwzględnił powództwo i zobowiązał A. S. (1) i Gminę K. do przeproszenia m.in. F. O. za oszczercze sformułowania zawarte pod jego adresem a dotyczące roli F. O. w wykonaniu wyroku śmierci na T. L. – seniorze oraz pomówienie o bezprawne noszenie Krzyża „V.”.

Przez kolejne lata H. O. (1), jej mąż, który zmarł w 2016 roku i syn byli przekonani, że publikacja ta została wycofana z obiegu. Gdy powódka i jej syn dowiedzieli się, że nadal można poznać treść książki czy ją wypożyczyć w bibliotekach, H. O. (1) skierowała dnia 24 maja 2019 r. pismo do Gminy K.. W odpowiedzi Burmistrz Gminy, poprosił o sprecyzowanie żądania H. O. (1). W odpowiedzi H. O. (1) wskazała, że wystarczającym powodem formułowania żądania przez nią jest umieszczenie w przedmiotowej publikacji zdjęć przedstawiających jej wizerunek.

Przedmiotowa książka znajduje się w bibliotekach. W Bibliotece działającej w(...)w K. znajduje się jeden egzemplarz książki, który został wypożyczony trzy razy od 1992 roku, ostatnio w roku szkolnym 2000/2001. W Bibliotece (...)w K. znajdują się trzy egzemplarze. działającej w (...) w K. Od 1 czerwca 2017 r. książka była wypożyczona pięć razy, z czego dwa wypożyczenia to bibliotekarze, a dwa kolejne to osoby zainteresowane lokalną historią.

Przy tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odwołując się do przepisu art. 24 § 1 k.c. art. 23 k.c. oraz 38 ust. 1 prawa prasowego, jak też do poglądów orzecznictwa Sąd Okręgowy wskazał, że powołane przepisy mogą stanowić podstawę odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych także wydawcy a jego odpowiedzialność nie ma charakteru wtórnego, uzupełniającego. Wydawca odpowiada za niewłaściwe zorganizowanie procesu przygotowania tekstów do druku i nadzoru nad ich zgodną z prawem formą i treścią. Za naruszenie dobra osobistego powodujące szkodę niemajątkową, może więc odpowiadać autor, redaktor a także wydawca, w istocie rzeczy każda z tych osób odpowiada za swoje własne, odrębne, bezprawne zachowanie, a wydawca za niewłaściwe zorganizowanie procesu przygotowania tekstów do druku i nadzoru nad ich zgodną z prawem formą i treścią. Odpowiedzialność wydawcy w takim przypadku nie ma charakteru wtórnego, uzupełniającego.

Sąd wskazał też, że w przypadku ochrony wizerunku osoby fizycznej, zasadą jest zakaz rozpowszechnia wizerunku bez zgody danej osoby (art. 81 ust. 1 prawa autorskiego). Przepis art. 81 ust. 2 prawa autorskiego zawiera jednak dwa wyjątki wyłączające ten zakaz, a to: rozpowszechnianie wizerunku osoby powszechnie znanej albo osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza. Rozpowszechnianie wizerunku nie wymaga więc zezwolenia, jeśli stanowi on jedynie element akcydentalny lub akcesoryjny przedstawionej całości, tzn. w razie usunięcia wizerunku nie zmieniłby się przedmiot i charakter przedstawienia.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji w przedmiotowej sprawie zdjęcia, na których wizerunek powódki H. O. (1) został utrwalony, były wykonane dnia 4 września 1983 r. podczas uroczystości odsłonięcia tablicy i obelisku, która została zorganizowana przez męża powódki F. O.. Tym samym zdjęcia zostały wykonane w trakcie zgromadzenia. Fotografia nie skupia się na powódce, powódka występuje na nich jako szczegół całości. W razie usunięcia jej wizerunku nie zmieniłby się przedmiot i charakter zdjęć – nadal przedstawiałyby grupę osób, która brała udział w uroczystości odsłonięcia tablicy i obelisku. Co równie istotne, zdjęcia nie zawierają opisu powódki z imienia i nazwiska. Na jednym ze zdjęć powódka została określona jako żona F. O.. I tu warto zaznaczyć, że powódka powinna być świadoma, że skoro jej mąż jest osobą publiczną, działającą na rzecz upamiętnienia kombatantów, to w sytuacji gdy towarzyszy mu na publicznej uroczystości, jej wizerunek może zostać utrwalony. Tym samym działanie strony pozwanej polegające na uczestniczeniu w procesie wydania publikacji zawierającej wizerunek powódki w książce A. S. (1) pt. „(...)” nie było działaniem bezprawnym oraz nie naruszało dóbr osobistych powódki w postaci prawa do wizerunku, ponieważ było działaniem dozwolonym przez obowiązujące przepisy prawa (art. 81 ust. 2 pkt 2 prawa autorskiego).

W odniesieniu do opisów zdjęć, żaden z nich nie dotyczy bezpośrednio powódki. H. O. (1) nigdy nie była członkiem (...). W przypadku postępowania dotyczącego naruszenia dóbr osobistych, to powód musi wykazać, że doszło do naruszenia i w jaki sposób naruszono jego dobra osobiste. Fakty podane w uzasadnieniu pozwu nie pozwalają na stwierdzenie,

że powódka udowodniła, że doszło do naruszenia jej dobrego imienia. Powódka wykazywała, że zawarty opis jest niezgodny z prawdą historyczną i stawia w złym świetle żołnierzy walczących w (...). W żaden sposób nie wykazała, aby opisy naruszały jej dobro osobiste. Opis zdjęcia na stronie (...) wprost nawiązuje do (...), tym samym skoro powódka nigdy nie należała do tego (...), to nie ma podstaw do tego aby mogła być traktowana jako „bohater i(...) z (...)”. Co do opisu „pomnik (...)” w żadnym wymiarze nie można uznać, że narusza ono dobre imię powódki, skoro nie odnosi się w żadnym zakresie do powódki.

Biorąc powyższe pod uwagę powództwo oddalono w całości.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu powołano art. 102 k.p.c.

Apelację od tego wyroku w zakresie punktu I wniosła powódka zarzucając naruszenie:

1. art. 327¹ k.p.c. poprzez brak wskazania, z jakich przyczyn Sąd I instancji odmówił częściowo wiarygodności zeznaniom świadka F. O., co utrudnia kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia.

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., tj. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na pominięciu treści zeznań F. O. w zakresie w jakim wynikało z nich, że zdjęcia znajdujące się w załączniku graficznym publikacji pt.: „(...) autorstwa A. S. (1), wydanej przez pozwanego (na nieponumerowanym, a roboczo określonych przez powódkę jako s. (...)) zostały wykonane po zakończeniu oficjalnych uroczystości i stanowiły prywatną pamiątkę wykonaną przez tego świadka, w ramach sfery prywatnej osób uwiecznionych na fotografiach.

3. naruszenie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o Prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2019, poz. 1231, j.t., z późn. zm., dalej jako „u.p.a.p.p.t”) poprzez ich błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że wykorzystanie wizerunku powódki na zdjęciach znajdujących się w załączniku graficznym publikacji pt: „(...)” autorstwa A. S. (1), wydanej przez pozwanego (na nieoocnumerowanym, a roboczo określonych przez powódkę jako s.(...)i(...)) nie było bezprawne z uwagi na spełnienie przesłanek wyjątku od zasady konieczności uzyskania zgody na rozpowszechnienie wizerunku, określonego w art. 81 ust. 2 pkt 2 u.p.a.p.p. , podczas gdy wizerunek powódki nie stanowi jedynie szczegółu całości, a na pozowanym zdjęciu widoczna jest cała jej sylwetka:

4. naruszenie art. 24 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że opisy zamieszczone pod zdjęciami, na których znajduje się powódka, o treści:

a. „pomnik (...)” i b. „(...) (...) z (...)” nie naruszyły dóbr osobistych powódki, podczas gdy treści te są jawnie pejoratywne i fałszywe w kontekście osoby powódki, a co za tym idzie ich treść zagroziła dobrom osobistym powódki, czemu powódka ma prawo przeciwdziałać i szukać ochrony prawnej poprzez domaganie się od pozwanego zaprzestania dalszego naruszania jej dóbr osobistych w ww. publikacji pł.: „(...)”.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, przy uwzględnieniu sprecyzowania w toku procesu treści oświadczenia , ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie. Wniosła także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje wa norm prawem przepisanych. Z ostrożności wniosła o nieobciążanie jej kosztami postępowania apelacyjnego.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Podniosła, że Sąd Okręgowy nie naruszył zasady swobodnej oceny dowodów . Wskazał, że uwidocznienie powódki na fotografii stanowiło przypadkowy element jedynie akcesoryjny szczegół z przedstawionego obrazu a treść publikacji nie zawiera żadnego odniesienia do powódki . Nie ma więc żadnych podstaw do uznania , że powódka doznała jakiegokolwiek krzywdy.

Rozpoznając apelację Sąd drugiej instancji podziela zarzut apelacji, że z zeznań świadka F. O. wynikało, że zdjęcia obejmujące wizerunek powódki zawarte w publikacji pt.: „(...) autorstwa A. S. (1), wydanej przez pozwaną stanowiły

prywatną pamiętkę wykonaną przez tego świadka. Nie wykazano jednak by udostępnienie zbiorów prywatnych miało charakter bezprawny skoro z ustaleń wynika, że zdjęcia zostały rozdane szeregu osobom i znajdują się one także w zbiorach(...) . Nie budzi jednak żadnych wątpliwości, że dwa zdjęcia obejmują wizerunek powódki a ta na opublikowanie jej wizerunku nie wyraziła zgody. Ustalenia ponadto wskazują, że powódka nie jest osobą publiczną. Zgodnie z art. 81 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza. Niewątpliwie zdjęcia wykonano podczas uroczystości odsłonięcia tablicy i obelisku. Fakt, że uroczystość zorganizował mąż powódki F. O. nie tworzył podstaw do uznania, że uroczystość ta miała charakter prywatny skoro była ona dostępna dla nieograniczonej liczby osób. Samo zgromadzenie więc w ramach uroczystości miało charakter publiczny. Sąd Okręgowy jednak pominął cały kontekst upubliczniania w tym fakt, że powódka została zidentyfikowana na zdjęciu jako żona F. O., którego osobę powiązano ze (...) ze (...) oddziału (...) z (...) , ze wskazaniem , że pomnik ufundowany głównie przez F. O. jest także pomnikiem chwały. Nie można więc uznać, że wizerunek powódki był jedynie fragmentem większej całości a jego upublicznienie miało charakter przypadkowy. Ujawnienie danych osoby na fotografii (fizycznych) co do zasady stanowi ingerencję w sferę prywatności jeżeli łączy się z ujawnieniem imienia i nazwiska (por. wyrok ETPCz z dnia 10 lutego 2009 r., nr 3514/02, P. Eerikäinen i inni przeciwko Finlandii (...)). W tym przypadku imienia powódki nie podano. Podkreślić jednak trzeba, że dane osobowe stanowią wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania żyjącej osoby fizycznej. Poszczególne informacje, które w połączeniu ze sobą mogą prowadzić do zidentyfikowania tożsamości danej osoby, także stanowią dane osobowe. Powódka więc stała się identyfikowalna i to identyfikowalna w złym kontekście. W przypadku obrazy, o udzieleniu ochrony decydować powinna analiza, uwzględniająca nie tylko znaczenie użytych słów, ale również cały kontekst sytuacyjny oraz jego społeczny odbiór, oceniany według kryteriów właściwych dla ludzi rozsądnych i uczciwych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2002 r. IV CKN 1076/00 OSNC 2003/9/121). Biorąc pod uwagę, że powódka nie była członkiem (...) to opis zdjęć i powiązanie jej osoby z oczywiście negatywną wymową opisu zdjęć godził także w dobre imię powódki jako kombatantki ale także w jej prawo do prywatności a to poprzez opis, że jest ona żoną jednego z członków „(...)” i jednocześnie jednego z fundatorów pomnika , który jest nie tylko pomnikiem chwały lecz także „pomnikiem (...)”. W odbiorze społecznym powódka została pokazana jako osoba powiązana rodzinie z osobą, której zasługi podważane są udziałem w zbrodni a pośrednio także (poprzez domniemanie wspólności majątkowej małżeńskiej) nawet jako współfundator „pomnika(...)”. Dla Sądu Apelacyjnego doszło do publikacji wizerunku powódki i to w sposób , który naruszał jej dobre imię jak i jej prywatność. Można zgodzić się z pozwaną, że jako wydawca nie miała ona realnej możliwości weryfikacji opisu ilustracji i nie mogła ingerować w treść publikacji. Należy jednak podkreślić brak jakiegokolwiek reakcji pozwanej po ujawnieniu stanowiska powódki i to dodatkowo w sytuacji gdy pozwana miała już świadomość, że wyrokiem z dnia 28 grudnia 1994r. Sąd Wojewódzki w Bielsku-Białej stwierdzono, że zawarte w publikacji sformułowania pod adresem męża powódki, dotyczące roli F. O. w wykonaniu wyroku śmierci na T. L., miały charakter oszczerczy. Pozwana nie podjęła więc żadnych działań zmierzających do uchylenia skutków naruszenia wiedząc, że doszło do powiązanie wizerunku powódki i jej identyfikacji jako małżonki osoby bezprawnie pomówionej. Naruszenie dobra osobistego należy rozpatrywać przede wszystkim w granicach przeciętnych ocen społecznych, nie pomijając jednak subiektywnego, indywidualnego odczucia osoby domagającej się ochrony (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2003 r., V CSK 308/02, OSNC 2004 nr 5, poz. 82 i z dnia 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13, OSNC 2014 nr 11, poz. 115). Okoliczność zaś, że sama publikacja być może miała na celu dyskusję nt. działalności oddziału (...) nie może być decydująca. Nie jest więc dopuszczalne by naruszciciel mógł bezkarnie naruszyć dobro osobiste, nawet jeżeli jest w przeświadczeniu, że jego działanie służy społeczeństwu i wolności wyrażania opinii czy stanowi inny wyraz działania w imię szeroko pojmowanej sprawiedliwości dziejowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r. Sygn. akt III CSK 179/13 Legalis Numer 1048706).

Zasadny więc okazał się zarzut naruszenia art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. i art. 81 prawa autorskiego.

Nie było jednak podstaw do uwzględnienia zakazu rozpowszechniania czy nakazania usuwania publikacji czy też cenzurowania jej fragmentów. Publikacje stanowią realizację prawa społeczeństwa dostępu do informacji, co służy interesowi publicznemu. Jest to też element ochrony swobody wypowiedzi. Na gruncie art. 10 Europejskiej Konwencji

Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 roku, ratyfikowanej przez Polskę w 1993 roku (Dz. U. z 1993 roku, Nr 61, poz. 284 ze zm.) nie jest celowe modyfikowanie i usuwanie ex post treści zawartych w archiwach bibliotecznych, a więc uprzednio już dostępnych opinii publicznej, szczególnie jeżeli ich treść była przedmiotem publicznej debaty. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w orzeczeniu z dnia 16 lipca 2013 r. (Skarga nr 33846/07 W. i S. przeciwko Polsce stwierdził, że „nie jest rolą władzy sądowiczej angażowanie się w przepisywanie historii poprzez nakazywanie usunięcia ze sfery publicznej wszelkich śladów publikacji, które na mocy wydanych w przeszłości prawomocnych wyroków sądowych uznano za materiały stanowiące bezpodstawne ataki na dobre imię jednostek.”. Okoliczność więc, że w publikacji zawarto stwierdzenia naruszające dobro osobiste innej osoby czy też upubliczniono wizerunek osoby nie jest wystarczająca do usuwania książek z bibliotek. Za środek odpowiedni w celu ochrony dóbr osobistych jednostki naruszonych na skutek publikacji umieszczonej w zbiorach bibliotecznych , a zarazem proporcjonalny w świetle art. 10 europejskiej Konwencji, uznaje się nakaz opublikowania zastrzeżenia. Zastrzeżenie to może przybrać również postać informacji o sądowym rozstrzygnięciu uznającym konkretne stwierdzenia i fakty przytoczone w tym artykule za bezprawne naruszenie dóbr osobistych danej osoby. Podobna argumentacja została przywołana w dotyczącym publikacji internetowych wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2017 r. IV CSK 186/16 niepubl.). Nie jest jednak celowe umieszczenia takiej informacji we wszystkich bibliotekach szczególnie poza miejscem, w którym powódka jest znana i w których publikacja nie była wypożyczana. Ewentualne umieszczenia tamże wzmianki o wydanym wyroku może bowiem wywołać efekt odwrotny tj wywołać zainteresowanie publikacją, co może prowadzić do zwiększenia efektu upublicznienia wizerunku powódki w kontekście pomówień jej małżonka.

Zasadne natomiast w świetle art. 24 k.c. było żądanie skierowania do powódki oświadczenia o przeproszeniu i opublikowania w terminie 14 dni tekstu przeprosin na stronie internetowej urzędu. Oświadczenie sprawcy mające na celu usunięcie skutków naruszenia dobra osobistego pokrzywdzonego nie powinno tylko być skierowane do pokrzywdzonej lecz także powinno dotrzeć do tego grona osób, które zapoznały się z informacjami naruszającym te dobra (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 września 2009 r., V CSK 64/09, nie publ., z dnia 8 lutego 2008 r., I CSK 345/07, nie publ. oraz z dnia 27 marca 2013 r., I CSK 618/12, OSNC-ZD 2014, nr 1, poz. 13). Biorąc pod uwagę lokalny zakres wypożyczania wystarczające jest opublikowanie na stronie urzędu. Rozpowszechnianie zaś szersze przeproszenia nie jest celowe w sytuacji gdy powódka nie jest powszechnie znana a szerszy oddźwięk publikacji mógłby wywołać zainteresowanie sama publikacja w sytuacji, gdy publikacja pt.: „(...)” autorstwa A. S. (1) nie budzi już szerokiego zainteresowania społecznego. #0 to dniowy okres utrzymania publikacji jest wystarczający do realizacji celu publikacji. Forma oświadczenia poprzez wielkość i treść oświadczenia na stronie urzędu dotrze do środowiska lokalnego. Określona w wyroku treść oświadczenia jest odpowiednia dla odwrócenia skutków przeproszenia i przy uwzględnieniu roli strony pozwanej jako wydawcy. Przepis art. 24§1 k.c. pozwala Sądowi na ingerencję w treść oświadczenia poprzez ograniczenie jego zakresu czy też uściślenie sformułowań (por. wyrok Sadu Najwyższego z dnia 23 maja 2013r. sygn. akt IV CSK 664/12 Lex nr 1365726). Sąd nie był więc związany ściśle treścią oświadczenia zawartego w piśmie z dnia 2 grudnia 2020r.

Z tych względów Sąd Apelacyjny zmienił na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U.2021.2095 t.j.) zaskarżone orzeczenie częściowo uwzględniając powództwo, a dalej idącą apelację oddalił w oparciu o art. 385 k.p.c.

Zmiana wyroku wywołała potrzebę modyfikacji rozstrzygnięcia o kosztach. Biorąc pod uwagę , że powództwo o ochronę dóbr osobistych było zasadne a powódka uległa jedynie w zakresie form odwrócenia skutków naruszenia Sąd Apelacyjny uznał podstawy do zasądzenia na rzecz powódki zwrotu kosztów zastępstwa za obie instancje w oparciu o art. 98§1 i3 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. zdanie drugie, przy uwzględnieniu treści §8 ust. 1 pkt 2 i §10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015r. poz. 1800 ze zm.).

O kosztach sądowych orzeczono w oparciu o art. 113 ust. 1 k.p.c.

SSA Sławomir Jamróg